

УДК: 746.3(477.81/82)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/73-2-3>**Богдана ПАВЕЛЬЧУК,***orcid.org/00009-0006-3541-5179**студентка IV курсу факультету культури та мистецтв
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) bogdanapavelchuk@gmail.com***Віктор ШОСТАК,***orcid.org/0000-0002-4837-9633**кандидат історичних наук,
доцент кафедри культурології
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) shostakvictor4@gmail.com*

КУЛЬТУРНІ КОДИ ВИШИВКИ ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ

Стаття присвячена вивченню традиційних народних орнаментів Західного Полісся, які є важливою частиною культурного доробку українського народу. Західне Полісся, з його унікальною природною красою та різноманітністю етнографічних традицій, виткане в собі унікальність народної роботи та мистецтва. Розглянуто історичні етапи розвитку українського орнаменту, його стилістичну різноманітність та регіональну специфіку. Розкривається символічне значення основних орнаментальних елементів в українській культурі. Аналіз символіки вишивки допомагає розкрити таємні символи її коди. Вивчено традиційні методи вишивки. Стаття детально розглядає різноманітні форми та стилі народних орнаментів, їхню символіку та значення для місцевого населення. Автор розкриває еволюцію орнаментального мистецтва в цьому регіоні та виводить ключові особливості, що відрізняють його від інших етнічних груп. Актуальність вивчення та аналізу української народної вишивки, зокрема вишивки Західного Полісся, полягає в її важливості як частини культурної спадщини та в її потенційному впливі на сучасне мистецтво та дизайн. Дослідження цієї теми дозволить глибше зрозуміти традиції, символіку та технічні особливості української вишивки, а також її роль у формуванні національної ідентичності. Метод аналізу дав можливість дослідити наукові статті, журнали про традиційну українську орнаментальну культуру. Історико-порівняльний метод був використаний з метою дослідження появи та еволюції орнаментальних форм на території України. Завдяки семантичному аналізу було здійснено дослідження символіки традиційних орнаментальних мотивів. Функціональний метод дозволив розглянути орнаменти через призму їхнього призначення та практичного застосування в українській культурі. Метод узагальнення використовувався для створення загальних висновків та теоретичних узагальнень щодо ролі орнаменту в українській культурі.

Ключові слова: народні орнаменти, Західне Полісся, українське народне мистецтво, орнаментальне мистецтво, традиційна культура, етнографія, символіка орнаментів, народні ремесла, етнічна ідентичність, культурна спадщина.

Bohdana PAVELCHUK,*orcid.org/00009-0005-4363-1683**4th year student of the Faculty of Culture and Arts
Lesya Ukrainka Volyn National University
(Lutsk, Ukraine) titordmytro2@gmail.com***Viktor SHOSTAK,***orcid.org/0000-0002-4837-9633**Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor at the Department of Cultural Studies
Lesya Ukrainka Volyn National University
(Lutsk, Ukraine) victor.shostak@ukr.netshostakvictor4@gmail.com*

CULTURAL CODES OF WESTERN POLISSYA EMBROIDERY

The article is dedicated to the study of traditional folk ornaments of Western Polissya, which constitute an integral part of the cultural heritage of the Ukrainian people. Western Polissya, with its unique natural beauty and diversity of ethnographic traditions, weaves the uniqueness of folk crafts and arts into its cultural fabric. The historical stages of the

development of Ukrainian ornament, its stylistic diversity and regional specificity are considered. The symbolic meaning of the main ornamental elements in Ukrainian culture is revealed. The analysis of embroidery symbolism helps to reveal secret symbols and codes. The article thoroughly examines various forms and styles of folk ornaments, their symbolism, and significance for the local population. The author explores the evolution of ornamental art in this region and highlights key features that distinguish it from other ethnic groups. The relevance of studying and analyzing Ukrainian folk embroidery, particularly the embroidery of Western Polissya, lies in its importance as a part of cultural heritage and its potential impact on contemporary art and design. Researching this topic will provide a deeper understanding of the traditions, symbolism, and technical characteristics of Ukrainian embroidery, as well as its role in shaping national identity. The analysis method made it possible to study scientific articles and journals about traditional Ukrainian ornamental culture. The historical and comparative method was used to study the emergence and evolution of ornamental forms on the territory of Ukraine. Semantic analysis was used to study the symbolism of traditional ornamental motifs. The functional method allowed us to consider ornaments through the prism of their purpose and practical application in Ukrainian culture. The method of generalization was used to create general conclusions and theoretical generalizations about the role of ornament in Ukrainian culture.

Key words: folk ornaments, Western Polissya, Ukrainian folk art, ornamental art, traditional culture, ethnography, symbolism of ornaments, folk crafts, ethnic identity, cultural heritage.

Постановка проблеми. Проблематика статті полягає в дослідженні еволюції форм та символіки орнаментів української вишивки та важливості збереження цієї національної культурної спадщини в умовах глобалізації. Попри те, що український орнамент є одним з таких, що найбільше зберіг свою самобутність, традиційність та унікальність, на відміну від орнаментів інших народів, але зараз ми бачимо, що і в Україні ця етнічна традиція теж поступово зникає. Зараз люди не відчують цінності власної орнаментальної культури. Сучасні технології відтворюють орнаменти, які простіші для масового тиражування, але ці технології не можуть врахувати всі нюанси автентичних орнаментів, які формувалися протягом століть. Зараз, в часи війни, відбувається значне піднесення національної свідомості, повернення до джерела народної культури і її символіки. В цих умовах варто скористатися здобутками духовної культури українців, почати комплексне дослідження і відродження давніх українських традицій та елементів національної культури, її світоглядних символів, знаків, орнаментальних систем.

Мета дослідження. Метою дослідження є вивчення особливостей української народної вишивки Західного Полісся з метою збереження та розвитку цього цінного культурного надбання.

Аналіз досліджень. Останні дослідження та публікації з проблематики культурних змістів та символіки орнаментів української вишивки Західного Полісся зосереджуються на різних аспектах цієї тематики. Одним з напрямків досліджень є вивчення історичних етапів розвитку українського Полісся. Дослідники детально вивчають зв'язок між етнокультурними традиціями та вишиванням, аналізують розвиток різних стилів та технік вишивки на різних територіях історичної Волині, Житомирщини, Київщини, Чернігівщини. Необхідно зазначити, що останні дослідження також

зосереджуються на збереженні та розвитку української вишивки як національного символу та елементу національної культури. Дослідники аналізують сучасні тенденції у вишивці, пошук нових форм та символіки, а також роль вишивки в сучасному духовному становленні українського суспільства. А. В. Варивончик проаналізувала витоки та історичну еволюцію традиційного українського одягу в контексті орнаментальних традицій українців. Я.В. Крук дослідила сакральний зміст поліської вишивки, розвиток українського орнаменту, його зв'язок з природою та космогонічними уявленнями українців. Т. Кара Васильєва висвітлює основні етапи розвитку української вишивки, розкриває роль і місце культурної спадщини України у період новітніх викликів сучасності. Яковець Інна описує художній текстиль ручного виготовлення в контексті національної складової вітчизняної культури. Автори книги «Вірування про середньополіську вишивку» Антоніна Плечко і Олена Денисевич провели аналіз знаків, символів, мотивів поліської вишивки через призму давніх вірувань і уявлень. Юлія Нікішенко зібрала та систематизувала багатий матеріал про різноманітні рослинні орнаменти української вишивки на давньому одязі. Народний одяг Західного Полісся дослідив Л.Г. Пономар, а Н.А. Понікаровська вивчила різні регіональні особливості захисних символів, символічне та естетичне значення вишитих орнаментів України.

Виклад основного матеріалу. Вишивка є широко поширеним видом декоративного та ужиткового мистецтва, в якому зображення та візерунки виконуються вручну або за допомогою різних методів на різних матеріалах, таких як тканини, шкіра та інші. Вона виконується за допомогою лляних, бавовняних, шовкових, вовняних ниток, а також може містити використання бісеру, коштовних каменів та інших матеріалів.

Поширення вишивки на території сучасної України підтверджується не лише археологічними знахідками, але й історичними джерелами, такими як літописи, звіти мандрівників та знахідки з поховань X–XI століть. Відомі приклади використання вишивки, зокрема, начільні пов'язки, стрічки, комірці, пояси, плащі, які вишивалися золотими нитками на шовку. X–XIII століття відзначаються формуванням унікальної традиції декоративного мистецтва Галичини, де вишивка використовувалася для оздоблення інтер'єрних, обрядових та побутових предметів у княжому, міщанському та сільському житті (Варивончик, 2015: 25). Ці факти підтверджуються артефактами іконопису, книжкової мініатюри, а також фольклорними та етнографічними дослідженнями.

Культурний контекст Західного Полісся, який включає його унікальну природу, різноманітний етнічний склад та багаті традиції, справив значний вплив на формування особливого стилю вишивки і відігравав ключову роль у розвитку вишивки в Україні.

По-перше, унікальна природа Західного Полісся, яка характеризується лісистими масивами, великою кількістю річок і боліт, відіграла важливу роль у формуванні менталітету місцевого населення (Вахрамєєва, 2016: 23). Ця природа вплинула на естетичні уявлення мешканців регіону, а також надала важливі мотиви для вишивки, такі як зображення рослин, тварин та природних елементів.

По-друге, різноманітний етнічний склад Західного Полісся, який включав українців, білорусів, поляків та інші етнічні групи, також мав значний вплив на стиль вишивки. Взаємодія різних культурних традицій та звичаїв призвела до створення унікальних візерунків і звичаїв, які знаходили своє відображення у вишивці.

Багаті традиції Західного Полісся пов'язані з релігійними та культурними святами, обрядами та звичаями, відобразилися в мистецтві вишивки. Символіка, яка була важливою частиною місцевої культури, стала невід'ємною складовою вишивальних мотивів і орнаментів.

У цілому, культурний контекст Західного Полісся визначив особливий стиль вишивки, який поєднував у собі природні мотиви, етнічні впливи та культурні традиції. Цей стиль вплинув на розвиток вишивки в Україні, внісши унікальний внесок у національну культуру та мистецтво.

Найдавніші знахідки археології свідчать про використання орнаментів на території Західного Полісся ще з часів енеоліту. (Крук, Сокаль, 2020: 32). Західне Полісся, як і інші регіони, було

місцем активного розвитку неолітичних культур, які виявилися багатими на археологічні пам'ятки, що свідчать про високий рівень ремесел та мистецтва на території регіону.

Українська народна вишивка є не лише важливим артефактом культурної спадщини, але й своєрідним відображенням естетичних, символічних та практичних аспектів українського народу (Кара-Васильєва, 2022: 54). Вона пронизана різноманітністю стилів та традицій, які відображають багатозаровість та багатофункціональність української культури, що засвідчують використані стилі.

Геометричний стиль у вишивці є найдавнішим та широко поширеним. Характеризується використанням простих геометричних форм, таких як ромби, кола, хрестики, прямокутники. Ці елементи орнаменту виткуються у ритмічні схеми, створюючи унікальні мотиви. Геометричний стиль найчастіше пов'язаний з регіонами Полісся, Поділля та Слобожанщина.

Рослинний стиль вишивки відображається у використанні стилізованих мотивів квітів, листя та гілок. Ці мотиви відображають природні багатства і символізують життя, плодючість та родючість землі. Цей стиль особливо поширений у Гуцульщині, Буковині та Карпатах.

У зооморфному стилі вишивки зображуються тваринні мотиви, такі як птахи, звірі та риби. Ці мотиви часто несуть символічне значення, відображаючи силу, мудрість чи магічні якості. Зооморфні мотиви поширені у всіх регіонах України, але особливо типові для Полтавщини, Чернігівщини та Слобожанщини.

Антропоморфний стиль вишивки відображає людей, які часто мають символічне значення або представляють елементи народних обрядів та традицій. Ці зображення можуть символізувати різноманітні аспекти людського життя.

Українська народна вишивка виконується в різних техніках, таких як хрестик, гладь, мережка, вирізка та чернець (Яковець, 2017: 130). Щодо кольорів, традиційно використовуються червоний, чорний, синій, зелений та жовтий, кожен з яких має своє символічне значення, що відображає аспекти природи, віри та культури.

В орнаменті традиційної вишивки Західного Полісся простежується безліч паралелей та перегуків з міфологічними уявленнями та віруваннями язичницьких слов'янських племен. Це виявляється на кількох рівнях (Плечко, Денисевич, 2022: 303):

1. Окремі мотиви та графічні знаки мають аналоги в символіці слов'янських божеств, риту-

альних предметах тощо. Наприклад, уособлення сонця, вогню, землі.

2. Символіка геометричних фігур віддзеркалює уявлення про стихії та культу родючості, характерні для язичництва східних слов'ян.

3. Розміщення орнаментів за вертикаллю відповідає трирівневій структурі світобудови в слов'янських віруваннях: небо – земля – підземний світ.

4. Вбачаються відголоски уособлення жіночого (Мати-Землі, Лади) та чоловічого (Сварога, Перуна) начал.

5. Деякі мотиви та композиції мають аналоги в орнаментативній слов'янській капищ, посуду, прикрас тощо.

Тобто існують численні паралелі між вишивкою та дохристиянськими віруваннями щодо космосу, богів, культу предків, що вказує на глибоке коріння та спадкоємність традиції.

Отже, можна констатувати вагомий вплив дохристиянських вірувань та міфологічних уявлень на формування традиційної вишивки Західного Полісся. Це відбилося в наступних аспектах:

1. Зображення багатьох геометричних орнаментальних мотивів має глибоке сакральне коріння, пов'язане з культурами сонця, вогню, родючості, шануванням предків.

2. Символіка окремих знаків віддзеркалює уявлення про небесні та земні сили природи, що були поширені у язичницьких віруваннях східних слов'ян.

3. Композиційна будова орнаментальних комплексів відповідала тричастинній моделі світобудови в слов'янській міфологічній картині світу.

4. Збереглися численні аналогії в окремих мотивах та їх розміщенні з образами богів, ритуальними предметами давніх слов'ян.

Завдяки цьому традиція вишивки з її унікальними місцевими особливостями збереглася донині на Західному Поліссі.

У Західному Поліссі склалися стійкі традиції як у виборі технік вишивання, так і матеріалів для створення орнаментальних композицій на сорочках (Нікіщенко, 2014: 43).

По-перше, домінуючими техніками були: хрестик, низина, мережки, стебнівка, вирізування, настил та штапівка. Ці способи найкраще підходили для втілення традиційних геометричних, рослинних та зооморфних мотивів на полотні.

По-друге, основу матеріалів становили лляні та бавовняні нитки білого кольору. Також застосовували вовняні кольорові, шовкові чорні нитки. Для акцентів використовували срібло та золото.

По-третє, були характерні локальні відмінності технік між західнополіськими та волинськими сорочками. На Заході переважала гладь, на Волині – ажурний хрест та мережки.

Отже, у вишивці західнополіських сорочок склалася цілісна самобутня система як технічних прийомів, так і колористичних рішень орнаментальних композицій.

Висновки дослідників показують, що в давнину вишивання вважалося ритуалом, виконували його в певні дні з чистими і світлими думками, щоб закласти позитивну енергію у свою працю. Цікаво, що тоді жінки не копіювали вже існуючі узори чи схеми з інших виробів. Їх роботи були унікальними, кожна мала свою «мову» орнаментального письма, створюючи абсолютно унікальні речі, які мали закодовану добру долю для неї або для близьких людей. Вишивання було не просто роботою чи наукою, а скоріше мистецтвом, способом виразити своє світовідчуття та внутрішню енергію, закодувавши їх на полотні. Цікаво, що слово «вишивка» походить від «вишній», що в перекладі з грецької означає «космос» (Пономар, 2015: 76).

Однією з характерних рис стародавньої вишивки була її лаконічна завершеність. Кожна деталь мала своє значення і була частиною спеціального «письменства» вишивок. Тому серед гуцульських вишивальниць було звичайно говорити: «Я таку сорочку випишу», оскільки зображення тварин, людей, зірок, рослин і т. д. були «вписані» в орнаментах.

Культурні коди – це система умовних позначень, символів, знаків, які є притаманними певній культурі та несуть в собі певні значення, зрозумілі для носіїв цієї культури.

Культурні коди можуть бути втілені в різних культурних феноменах – мові, мистецтві, звичаях, обрядах, предметах побуту тощо. Вони дозволяють представникам однієї культурної традиції розпізнавати «своїх», інтерпретувати та декодувати певні культурні тексти (Сабол, 2015: 106).

Українська вишивка на одязі західного Полісся є однією з найбільш яскравих та символічних форм народного мистецтва. Для вишивки використовуються різноманітні кольори, які несуть велику символічну значущість.

Розташування вишивки на різних частинах одягу також має свою символіку. На сорочці вишивка на рукавах слугує як оберіг від злих духів, на комірці вона символізує єднання з родом, а на подолі – побажання щастя та благополуччя. Щодо жупана, то вишивка на грудях може вказувати на соціальний статус, а на спині вона надає захист від негативних впливів.

Таким чином, вишивка на одязі західного Полісся не лише є витвором мистецтва, а й несе в собі глибоку символіку та традиційні цінності українського народу.

Однією з ключових характеристик українського орнаменту є відображення міфологічних уявлень та вірувань. Багато елементів орнаментики мають язичницьке коріння, символізуючи природні сили, навколишній світ, родючість та життєвий цикл. Наприклад, узорі зображення сонця, квітів, дерев, тварин та птахів мають символічне значення, пов'язане з вшануванням природи та підтримкою гармонії з нею. Також візерунки можуть відображати міфологічних героїв та події з народних казок, що надає їм додатковий лад та загадковість (Нікішенко, 2014: 43).

Крім того, узорі та візерунки мають глибокий зв'язок з обрядовістю та традиціями українців. Наприклад, рушники з традиційними візерунками використовуються під час весіль, хрещень та інших родинних обрядів. Різноманітні орнаменти виконують ритуальну функцію та символізують побажання щастя, здоров'я та родючості. Також важливу роль відіграють узорі на вишиванках, що є важливим елементом українського національного одягу та відображають ідентичність та традиції народу.

Важливою функцією узорів та візерунків є їх захисна та обережна символіка. Багато елементів орнаментики мають захисний характер, призначений для оберігання людини, її оселі та родини від небезпек та зловмисних сил. Наприклад, вічні візерунки на рушниках та вишивці мали запобіжну функцію та сприяли збереженню щастя, здоров'я та родинного добробуту.

Крім того, українські узорі та орнаменти несуть в собі естетичну та декоративну цінність. Вони прикрашають предмети побуту, створюючи виглядність та красу в інтер'єрі оселі. Візерунки можуть виконувати важливу декоративно-прикладну роль, прикрашаючи побутові речі та створюючи неповторний стиль.

Не останню роль відіграє узорі та візерунки в передачі культурної інформації та формуванні ідентичності. Елементи орнаменту несли в собі ознаки місцевої традиції та відображають своєрідність локальної культури. Вони є важливим засобом передачі історії та спадщини, а також формування певних цінностей та поглядів.

Отже, узорі та візерунки в побуті українців на Західному Поліссі не лише є декоративною прикрасою, а й мають глибокий культурний та символічний зміст. Вони відображають світоглядні мотиви, обряди та традиції українського народу,

що надає їм велику художньо-естетичну цінність (Понікаровська, 2015: 65).

Візерунки в побуті українців – це не просто прикраси, а й відображення їхнього світогляду, вірувань, цінностей, естетичних уподобань. Ці візерунки можна знайти на одязі, рушниках, килимах, гончарному посуді, писанках та інших предметах побуту.

Мотиви, які зазвичай зустрічаються в українських візерунках, представляють різні аспекти культури та її системи вірувань. Серед мотивів – космогонічні – світове дерево, сонце, місяць, зірки, хрести; антропоморфні мотиви, що містять зображення людей, тварин, птахів; рослинні мотиви, які демонструють квіти, дерева, листя; і геометричні мотиви, такі як ромби, квадрати, трикутники та лінії.

Використовували ці мотиви в українських візерунках не лише з естетичною метою; вони несуть значне культурне та духовне значення. Наприклад, світове дерево представляє космічну вісь, яка з'єднує підземний світ, землю та небо, тоді як сонце часто розглядається як символ життя, тепла та родючості. Впроваджуючи ці мотиви у свої повсякденні речі, українці увічнюють свою культурну самобутність і зберігають традиційні вірування.

Окрім втілення культурних і духовних смислів, українські зразки мають також певні естетичні цінності. Гармонія, наприклад, досягається за допомогою поєднання кольорів, форм і орнаментів таким чином, що створює візуальний баланс і привабливість. Симетрія, або розташування елементів у візерунку, є ще однією важливою естетичною цінністю. Використання симетрії допомагає створити відчуття організації та впорядкованості в дизайні. Ритм, який передбачає повторення елементів у візерунку, також сприяє загальній естетичній привабливості (Колесник, 2015: 112). Нарешті, кольорова гама, яка використовується в українських візерунках, ретельно підібрана, щоб викликати певні емоції чи передавати символічні значення.

Зразки українських візерунків можна знайти в різних предметах побуту. На українських рушниках, наприклад, на кінцях часто вишиті символічні мотиви та побажання, а посередині рушник може мати орнаменти, що символізують дорогу життя. Писанки, які є майстерно прикрашеними пасхальними яйцями, часто містять такі символи, як сонце, хрест, дерево життя та птахи, які мають релігійне та символічне значення. Натомість українські килими можуть мати геометричні, рослинні та антропоморфні мотиви з використанням вовняних ниток різних кольорів.

Збереження та продовження українських зразків у предметах побуту є надзвичайно важливими для збереження культурної спадщини країни. Ці зразки не лише слугують зв'язком із минулим, але й забезпечують українцям відчуття ідентичності та приналежності. Використання традиційних зразків у сучасних предметах також служить способом передачі культурних знань і навичок від одного покоління до наступного.

Висновки. Українські узори мають велике значення як з погляду світогляду, так і з художньо-естетичних позицій. Вони відомі своєю красою, яскравістю та вишуканістю. Кожен узор має свою унікальну геометричну форму та колірну палітру, що робить його неповторним. Вишивані вироби відзначаються неперевершеним художнім стилем,

який відображає традиції та культурні цінності українського народу.

Українські узори відображають багатий світогляд та художньо-естетичні цінності українського народу, що завжди віддавав велике значення традиціям, природі, вірі та духовності. Вони відтворюють історію, культуру та душу українського народу, не лише прикрашаючи вишиванки та інші вироби, але й несучи глибокий символічний зміст та маючи велике значення для українського народу.

Отже, українські узори в побуті українців відображають не лише художню красу, але й багатий світогляд та духовні цінності українського народу. Вони є важливим елементом української культури та продовжують жити у серцях українців, передаючи з покоління в покоління багату спадщину та традиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Варивончик А. В. Витоки та історична еволюція вишивки як складової традиційного українського одягу. Вісник мистецтвознавства Київського національного університету культури і мистецтв № 25, 2015. 25 с.
2. Вахрамеева Г. І. Народна сорочка Українського Полісся XIX–середини XX ст. в контексті досліджень традиційного декоративного мистецтва. PARADIGM OF KNOWLEDGE, 2016. 23 с.
3. Крук Я. В., Сокаль В. А. Сакральний зміст поліської вишивки в українській етнології. Відповідальний редактор: О. В. Сарнавська, 2020. 32 с.
4. Кара-Васильєва Т. В. Культурна спадщина України: дослідження, її стан у період новітніх викликів сучасності. Вісник НАН України. № 7, 2022. 54 с.
5. Яковець І. Художній текстиль ручного виготовлення: історичний контекст і значення у формуванні національної складової вітчизняної культури, 2017. 230 с.
6. Плечко А., Денисевич О. Вірування про середньополіську вишивку. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія», 2022. 343 с.
7. Нікіщенко Ю. Символіка рослинних орнаментів української вишивки на одязі початку XX ст., 2014. 43 с.
8. Пономар Л. Г. Народний одяг Західного Полісся кінця XIX – початку XX ст. (за матеріалами картографування). Проблеми етномузикології. № 6, 2015. 76 с.
9. Сабол Д. М. Психологічний феномен української народної вишивки. Психологічні науки: проблеми і здобутки. № 4, 2015. 106 с.
10. Понікаровська Н. А. Захисні символи у візерунках української вишиванки як обереги. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. № 4, 2015. 65 с.
11. Колесник О. С. Українська міфопоетика та її художні втілення. Вісник Черкаського університету. Серія філософія. Вип. 11 (264). Черкаси : Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, 2015. 112 с.

REFERENCES

1. Varyvonchuk A. V. (2015) Vytoky ta istorychna evoliutsiia vyshyvky yak skladovoi tradytsiinoho ukrainskoho odiahu. [Origins and Historical Evolution of Embroidery as a Component of Traditional Ukrainian Clothing] Visnyk mystetstvoznavstva Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv – Bulletin of Art Studies of Kyiv National University of Culture and Arts, No. 25. 25 p. [in Ukrainian].
2. Vakhrameieva H. I. (2016) Narodna sorochka Ukrainkoho Polissia XIX – seredyny XX st. v konteksti doslidzhen tradytsiinoho dekoratyvnoho mystetstva. [Folk Shirt of Ukrainian Polissia in the 19th to mid – 20th century in the Context of Traditional Decorative Arts Studies] PARADIGM OF KNOWLEDGE. 23 p. [in Ukrainian].
3. Kruk V., Sokal V. (2020) Sakralnyi zmist poliskoi vyshyvky v ukrainskii etnolohii. [Sacred Meaning of Polissian Embroidery in Ukrainian Ethnology] Responsible editor: O. V Sarnavska. 32 p. [in Ukrainian].
4. Kara-Vasylieva T. V. (2022) Kulturna spadshchyna Ukrainy: doslidzhennia, yii stan u period novitnikh vyklykiv suchasnosti. [Cultural Heritage of Ukraine: Research, Its State in the Period of Modern Challenges] Visnyk NAN Ukrainy – Bulletin of the NAS of Ukraine, No. 7. 54 p. [in Ukrainian].
5. Yakovets I. (2017) Khudozhnii tekstyl ruchnoho vyhotovlennia: istorychnyi kontekst i znachennia u formuvanni natsionalnoi skladovoi vitchyznianoï kultury. [Handmade Artistic Textiles: Historical Context and Significance in the Formation of the National Component of Ukrainian Culture] 230 p. [in Ukrainian].
6. Plechko A., Denysevych O. (2022) Viruvannia pro serednopolisku vyshyvku. [Beliefs about Middle Polissian Embroidery] Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia": Seriia "Filolohiia" – Scientific Notes of the National University "Ostroh Academy": Series "Philology". 343 p. [in Ukrainian].

7. Nikishenko Y. (2014) Symvolika roslynnykh ornamentiv ukrainskoi vyshyvky na odiazi pochatku XX st. [Symbolism of Floral Ornaments in Ukrainian Embroidery on Clothing in the Early 20th Century] 43 p. [in Ukrainian].
8. Ponomar L. G. (2015) Narodnyi odiah Zakhidnoho Polissia kintsia XIX–pochatku XX st. (za materialamy kartohrafuvannia). [Folk Costume of Western Polissia at the End of the 19th – Early 20th Century (Based on Mapping Materials)] Problemy etnomuzykologii – Problems of Ethnomusicology. No. 6. 76 p. [in Ukrainian].
9. Sabol D. M. (2015) Psykholohichni fenomen ukrainskoi narodnoi vyshyvky. [Psychological Phenomenon of Ukrainian Folk Embroidery] Psykholohichni nauky: problemy i zdotky – Psychological Sciences: Problems and Achievements. No. 4. 106 p. [in Ukrainian].
10. Ponikarovska N. A. (2015) Zakhysni symvoly u vizerunkakh ukrainskoi vyshyvanky yak oberehy. [Protective Symbols in the Patterns of Ukrainian Embroidery as Amulets]. Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv – Bulletin of Kharkiv State Academy of Design and Arts. No 4. 65 p. [in Ukrainian].
11. Kolesnyk O. S. (2015) Ukrainska mifopoetyka ta yii khudozhni vtlennia. [Ukrainian Mythopoetics and Its Artistic Embodiments]. Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriiia filosofiiia – Bulletin of Cherkasy University. Series: Philosophy. Issue 11 (264). Cherkasy: Cherkasy National University named after B. Khmelnytsky. 112 p. [in Ukrainian].